

Statistics Sweden

Statistiska centralbyrån

Betalningsbalansen

Första kvartalet 2012

Betalningsbalansen

Första kvartalet 2012

Statistiska centralbyrån
2012

Balance of Payments. First quarter 2012

Statistics Sweden
2012

Producent
Producer Statistiska centralbyrån, enheten för betalningsbalans och finansmarknadsstatistik
Statistics Sweden, Balance of Payments and Financial Markets
Box 24300
SE-115 81 Stockholm
+46 8 506 940 00

Förfrågningar
Inquiries Fredrik Öhrström, +46 8 506 941 12
fredrik.ohrstrom@scb.se
Jon Smedsaas, +46 8 506 947 08
jon.smedsaas@scb.se

Det är tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet i denna publikation. Om du citerar, var god uppge källan på följande sätt:
Källa: SCB, *Betalningsbalansen. Första kvartalet 2012.*

It is permitted to copy and reproduce the contents in this publication.
When quoting, please state the source as follows:
Source: Statistics Sweden, *Balance of Payments. First quarter 2012.*

Omslag/Cover: Ateljén, SCB

URN:NBN:SE:SCB-2012-FM04BR1202_pdf (pdf)

Denna publikation är endast tillgänglig på www.scb.se.

This publication will only be published on www.scb.se.

Förord

Betalningsbalansen sammanställs och publiceras sedan 2007 av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Sveriges riksbank.

Betalningsbalansen är en sammanställning av Sveriges reala och finansiella transaktioner med omvärlden och delas in i bytesbalansen, kapitalbalansen och den finansiella balansen.

Denna rapport omfattar utfallet av första kvartalet 2012.

Statistiska centralbyrån, maj 2012

Folke Carlsson

Christina Ekblom

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	7
Betalningsbalansen första kvartalet 2012	8
Bytesbalansen	8
Utrikeshandel med varor och tjänster	8
Faktorinkomster	11
Finansiell balans	14
Direkta investeringar	14
Portföljinvesteringar	15
Finansiella derivat	17
Övriga investeringar	17
Valutareserven	18
Revideringar	19
Vad är betalningsbalansen?	20
En härledning av betalningsbalansen	20
Sambandet med utlandsställningen	22

Sammanfattning

Bytesbalansen gav första kvartalet ett överskott på 70 miljarder kronor. Samma period föregående år uppgick överskottet till 67 miljarder kronor. Ökat överskott i tjänstehandeln bidrog till förstärkningen.

Utrikeshandeln med tjänster gav ett överskott på 31 miljarder kronor. Det var en förstärkning i jämförelse med samma kvartal föregående år då överskottet uppgick till 24 miljarder kronor. Exporten har ökat mer än importen vilket medför ett ökat överskott. Utrikeshandel med varor gav ett överskott på 25 miljarder kronor. Varuexporten och varuimporten var i stort sett på samma nivå som under motsvarande period föregående år.

Transaktioner i den finansiella balansen gav ett utflöde på 20 miljarder kronor. Portföljinvesteringar gav ett inflöde på 95 miljarder kronor netto. Inflödet förklaras av att utländska placerare köpte svenska obligationer.

Samtidigt gav övriga investeringar ett utflöde på 60 miljarder kronor vilket främst bestod av ökad utlåning till utlandet. Utlåningen till utlandet har ökat kontinuerligt och är sedan en tid tillbaka större än upplåningen från utlandet.

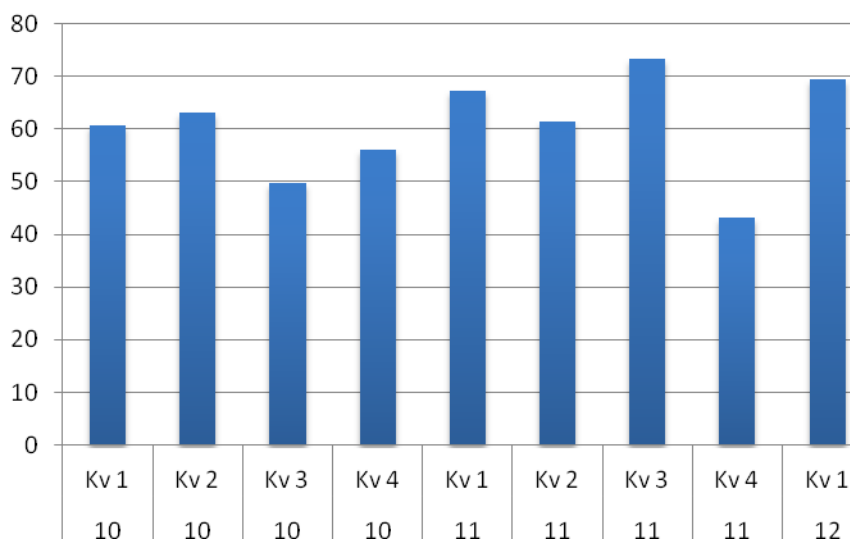
Betaldningsbalansen första kvartalet 2012

Betaldningsbalansen för första kvartalet uppvisade ett överskott i bytesbalansen på 70 miljarder kronor medan kapitalbalansen gav ett kapitalutflöde på knappt 1 miljard kronor. Den finansiella balansen gav ett nettoutflöde på 20 miljarder kronor.

Bytesbalansen

Bytesbalansen stärktes något i jämförelse med samma period föregående år och gav ett överskott på 70 miljarder kronor. Motsvarande period föregående år uppgick överskottet till 67 miljarder kronor. Ökat överskott i handel med varor och tjänster bidrog till förstärkningen. Bytesbalansen innehåller delposter med säsongsvariationer. Överskottet i faktorinkomster tenderar att vara relativt stort under första kvartalet medan underskottet i löpande transfereringar brukar vara mindre under första kvartalet. Det bidrar till att överskottet i bytesbalansen tenderar att vara relativt stort under årets första kvartal.

Bytesbalansen, mdr

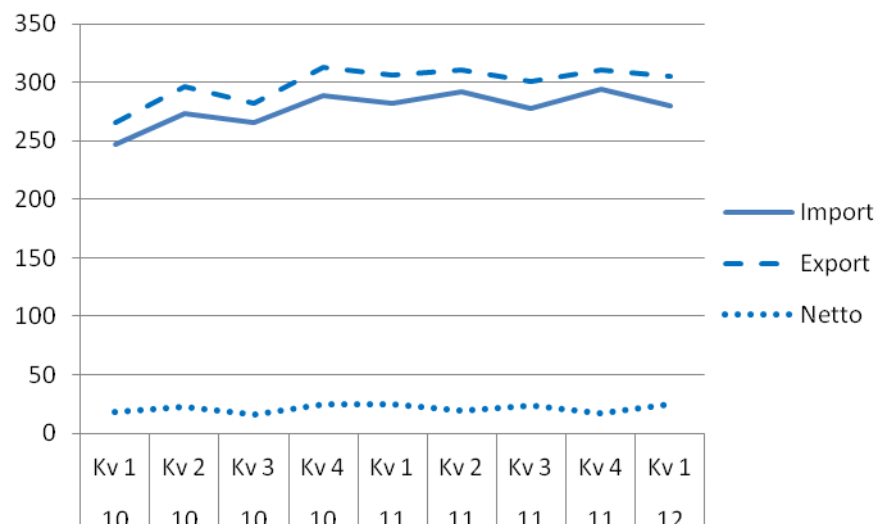
Utrikeshandel med varor och tjänster

Utrikeshandel med varor och tjänster gav första kvartalet ett överskott på 56 miljarder kronor. Utrikeshandel med varor gav ett överskott på 25 miljarder kronor medan utrikeshandel med tjänster gav ett överskott på 31 miljarder kronor.

Varuexporten och varuimporten var i stort sett på samma nivå som under motsvarande period föregående år. Första kvartalets överskott i handelsbalansen är därför på samma nivå som under samma period

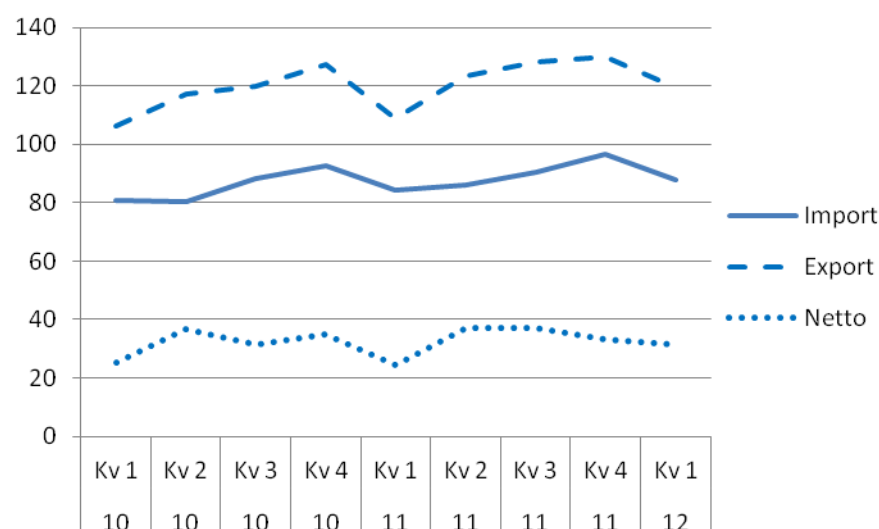
föregående år. Det är fortsatt stora överskott i varuhandeln gentemot länder utanför EU medan handeln med EU-länder genererar underskott.

Handelsbalans, Mdr

Tjänstebalansen gav första kvartalet ett överskott på 31 miljarder kronor. Det är en förstärkning i jämförelse med samma kvartal föregående år då överskottet uppgick till 24 miljarder kronor. Både importen och exporten av tjänster har ökat. Exporten har ökat mer än importen vilket medför en stärkt tjänstebalans. Tjänstehandeln visar överskott både mot länder inom och utanför EU.

Tjänstebalans, Mdr

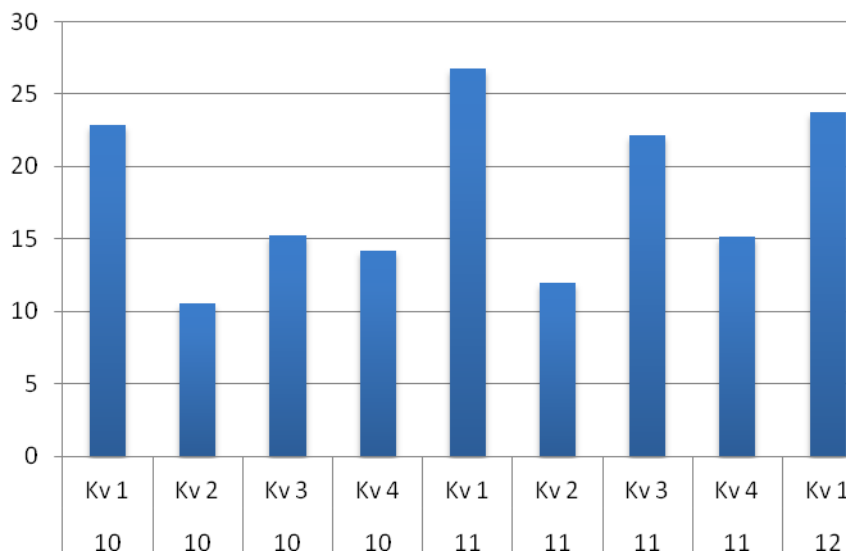
Bland tjänsteslagen bidrar övriga affärstjänster, licenser och royalties samt data- och informationstjänster med störst överskott. De största förändringarna jämfört med samma kvartal föregående år är att underskottet i posten resor minskat från drygt 7 miljarder till drygt 3 miljarder kronor samt att överskottet i posten övriga affärstjänster ökat

från drygt 13 miljarder kronor till knappt 17 miljarder kronor. Det minskade underskottet i posten resor beror på ökad utländsk konsumtion i Sverige. Svenskars konsumtion i utlandet ökade inte i samma omfattning. Merchanting står för en stor del av nettoexporten inom posten övriga affärstjänster. Merchanting är en tjänst som innebär en varuförmedling från en utländsk leverantör till en utländsk kund.

Faktorinkomster

Faktorinkomster består av lön för arbete och avkastning på investerat kapital. Tillsammans gav dessa ett överskott om 24 miljarder kronor. Det är en minskning med 3 miljarder kronor i jämförelse med samma kvartal föregående år. Kapitalavkastningen står för den stora delen av faktorinkomsterna medan löner gav ett svagt negativt bidrag.

Faktorinkomster, netto Mdr (se tabell E)

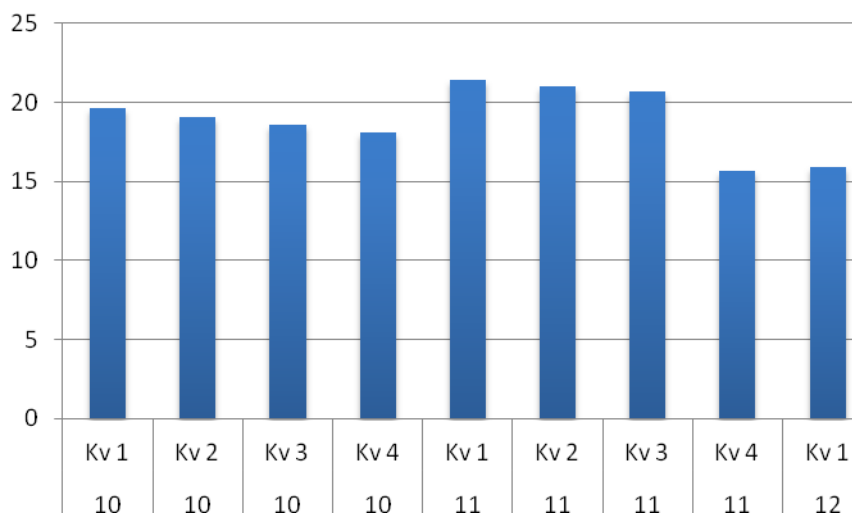
Avkastning direkta investeringar

Avkastning på direktinvesteringar bidrog med ett överskott på 16 miljarder kronor under första kvartalet. Avkastningen på svenska direktinvesteringar i utlandet var 59 miljarder kronor medan avkastningen på utländska direktinvesteringar i Sverige var 43 miljarder kronor.

Räntor på lån inom direktinvesteringsförhållanden bidrog med ett underskott på knappt 7 miljarder kronor. Räntor har under en längre tid givit ett negativt bidrag till kapitalavkastningen.

Utdelningarna var förhållandevis små under kvartalet, vilket i sin tur innebär att stora återinvesterade vinstmedel redovisas i statistiken. Återinvesterade vinstmedel är en residualpost i statistiken och avser den del av avkastning som inte delas ut till aktieägarna.

Avkastning direkta investeringar, netto Mdr (se tabell E)

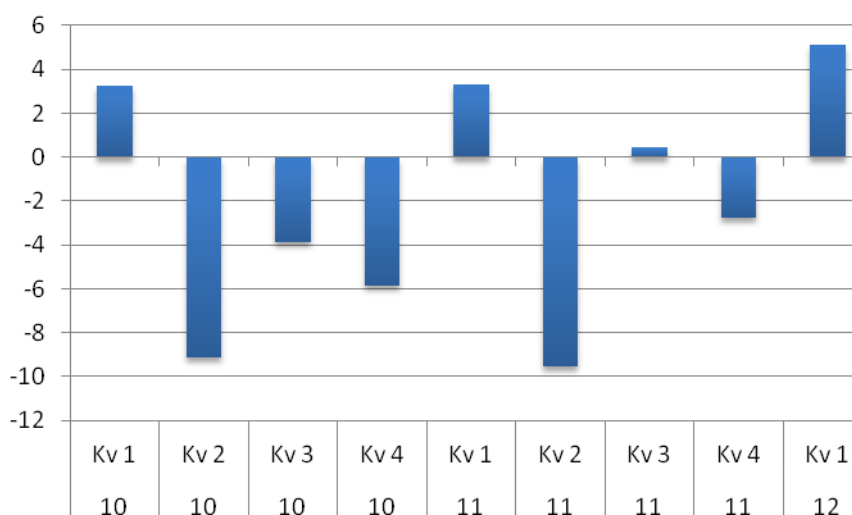

Avkastning portföljinvesteringar

Avkastning på portföljinvesteringar genererade ett kapitalinflöde på 5 miljarder kronor netto vilket är en ökning jämfört med samma period förra året.

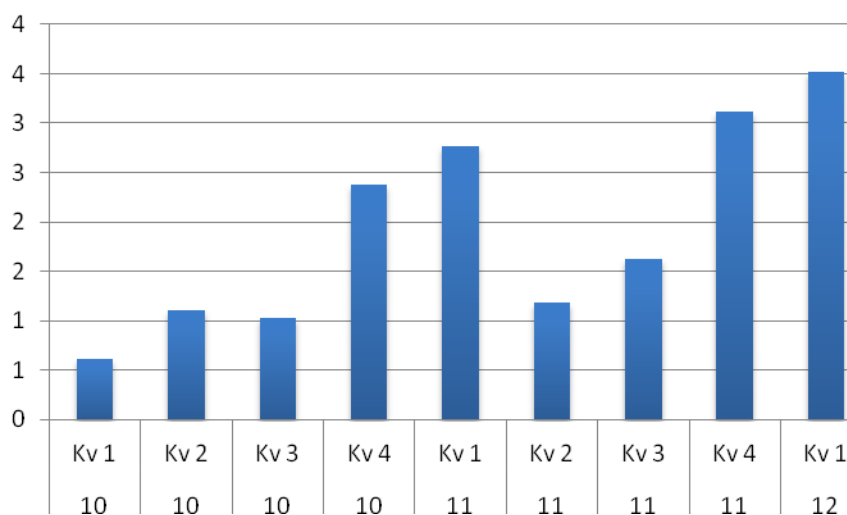
Utdelningar på svenska aktier genererade utlandet en avkastning på 2 miljarder kronor vilket är i nivå med samma period förra året. Svenskars utdelning på investeringar i aktier gav ett kapitalinflöde på 20 miljarder varav utländska fonder stod för 9 miljarder.

Avkastning portföljinvesteringar, netto Mdr (se tabell E)

Avkastning övriga investeringar

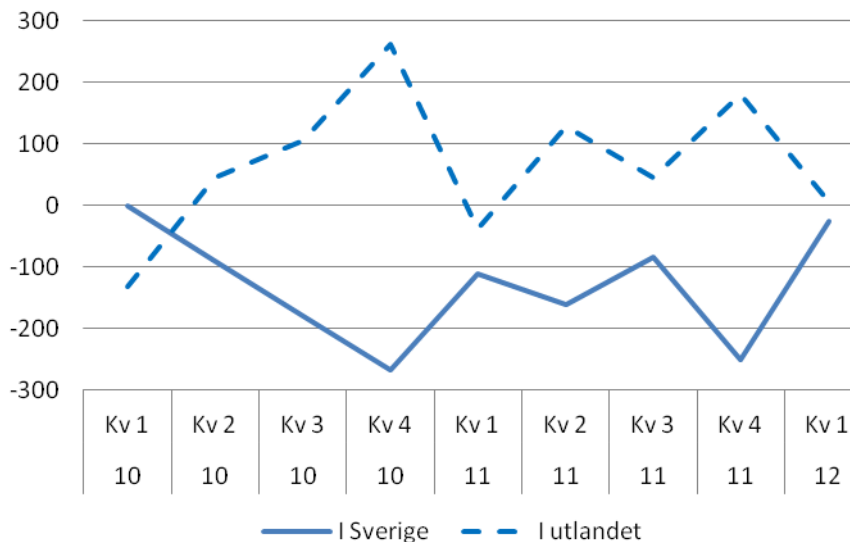
Avkastning på övriga investeringar, som är ränta på lån och depositioner, gav ett överskott på knappt 4 miljarder kronor netto. Avkastningen på övriga investeringar i utlandet gav ett inflöde på drygt 10 miljarder kronor medan avkastning på övriga investeringar i Sverige gav ett utflöde på knappt 7 miljarder kronor.

Avkastning övriga investeringar, netto Mdr (se tabell**E)**

Finansiell balans

Transaktioner i den finansiella balansen gav ett nettoutflöde på 20 miljarder kronor under första kvartalet. Direkta investeringar, övriga investeringar och valutareserven gav utflöden medan portföljinvesteringar och finansiella derivat uppvisade inflöden.

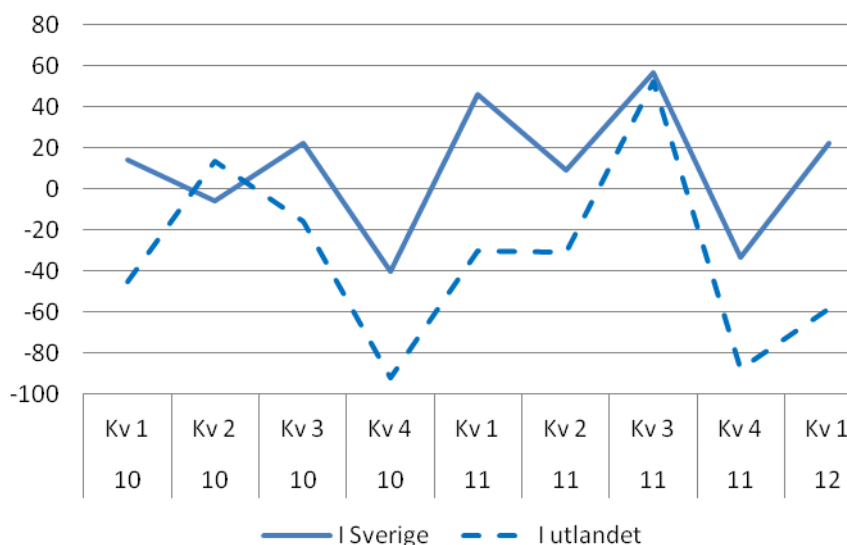
Finansiell balans, netto Mdr (se tabell G)

Direkta investeringar

Direkta investeringar gav under första kvartalet ett nettoutflöde på 58 miljarder kronor. Svenska direktinvesteringar i utlandet ökade under kvartalet med 81 miljarder kronor medan utländska direktinvesteringar i Sverige ökade med 22 miljarder kronor.

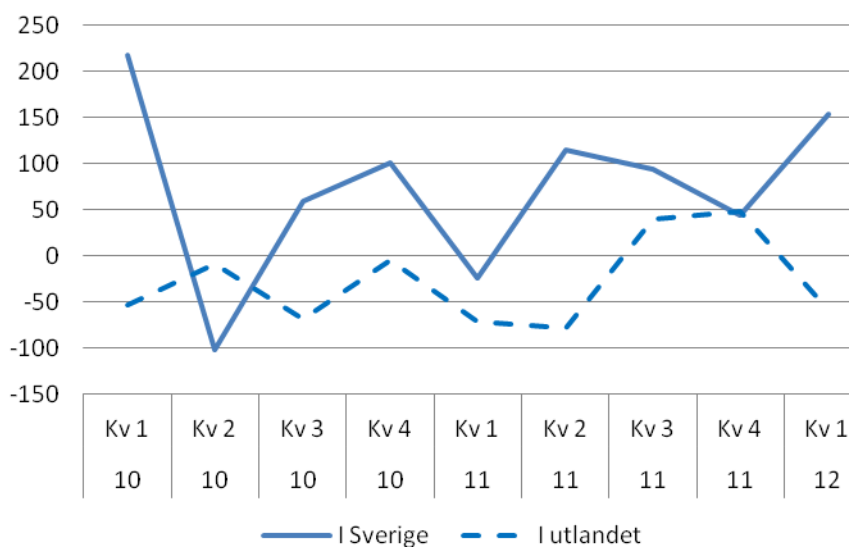
Både inom svenska direktinvesteringar i utlandet och utländska direktinvesteringar i Sverige bidrog återinvestering av vinstmedel med stora flöden. Större transaktioner i eget kapital har under kvartalet gjorts både inom svenska direktinvesteringar i utlandet och utländska direktinvesteringar i Sverige.

Direkta investeringar, netto Mdr (se tabell G)**Portföljinvesteringar**

Portföljinvesteringar med utlandet gav under första kvartalet 2012 ett kapitalinflöde på 95 miljarder kronor netto. Inlödet förklaras av att utlandet köpte svenska obligationer. Utländska investerare fortsatte visa stort intresse för svenska bostadsobligationer och ökade totalt sitt innehav med 63 miljarder under det första kvartalet. Under kvartalet emitterade svenska banker obligationer utgivna i utländsk valuta med 66 miljarder kronor. Även svenska aktier genererade ett inflöde från utlandet. Utländska investerare ökade sina innehav av svenska aktier och fondandelar med 12 miljarder kronor.

Svenska investerare nettoköpte utländska räntebärande värdepapper för 12 miljarder kronor under 2012 års första kvartal. Intresset för aktier och fondandelar var också stort. Sammantaget köpte svenska investerare utländska aktier och fondandelar med 47 miljarder kronor netto.

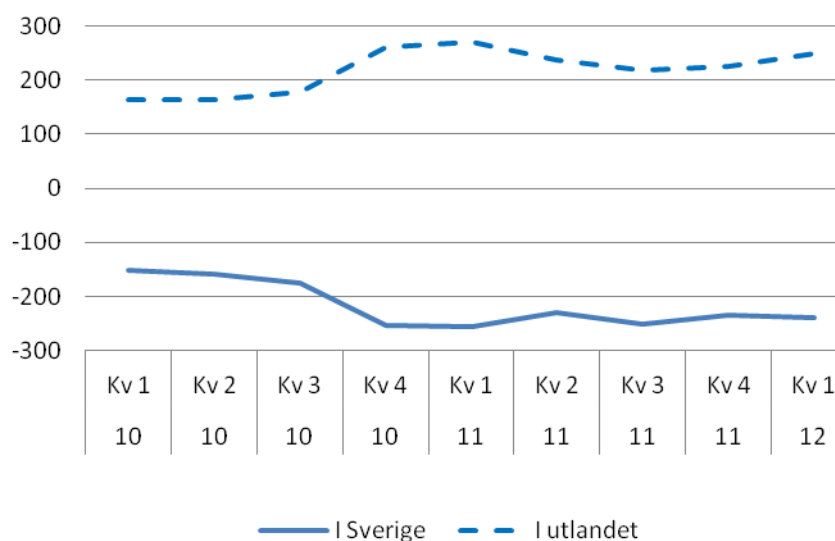
Portföljinvesteringar, netto Mdr (se tabell G)

Finansiella derivat

Under första kvartalet noterades kapitalinflöden i posten finansiella derivat på 10 miljarder kronor. Det var ränte- och valutaswappar som låg bakom inflödet. Såväl forwards som futures gick åt motsatt håll och gav kapitalutflöden.

Finansiella derivat, netto Mdr (se tabell G)

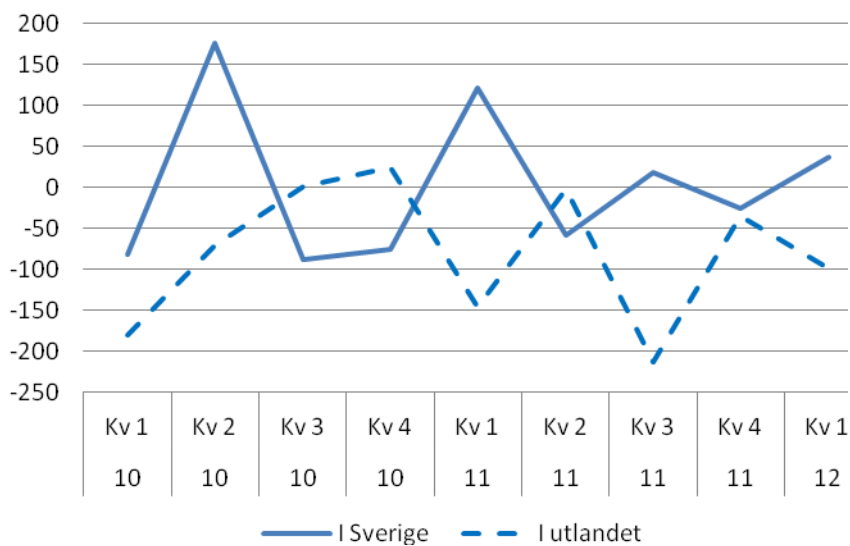
Övriga investeringar

Övriga investeringar gav under första kvartalet ett nettoutflöde på 60 miljarder kronor vilket främst bestod av ökad utlåning till utlandet. Banksektorn står för nästan hela ökningen. Utlåningen gav totalt ett nettoutflöde på 98 miljarder kronor medan upplåning från utlandet gav ett nettoinflöde på 38 miljarder kronor.

Tillgångarna har ökat kontinuerligt de senaste kvartalen. Tillgångar inom övriga investeringar är därför sedan några kvartal tillbaka större än motsvarande skulder.

Övriga investeringar består huvudsakligen av banksektorns lån till och från utlandet exklusive värdepapperslån. Detta omfattar bland annat reverslån, depositioner och repor.

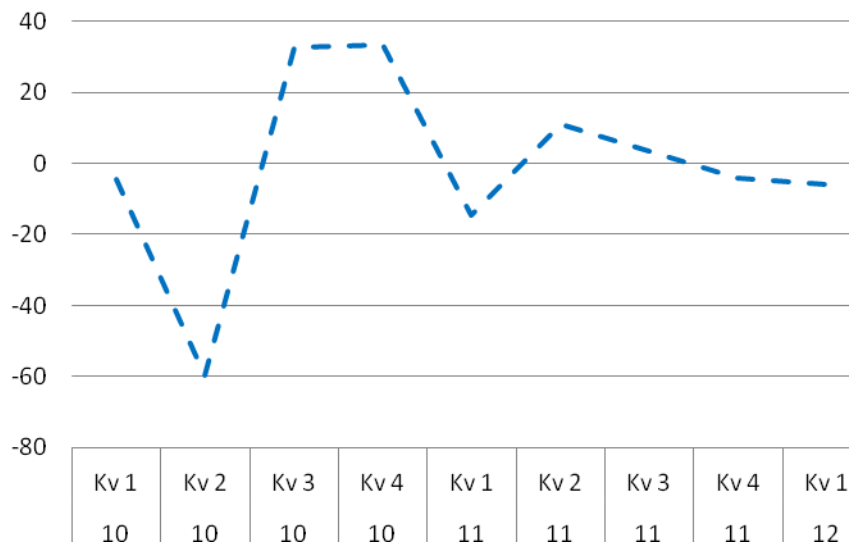
Övriga investeringar, netto Mdr (se tabell G)

Valutareserven

Riksbanken stärkte under kvartalet valutareserven med 6 miljarder kronor. Ökningen bestod av värdepapper medan banktillgodohavanden minskade.

Valutareserven, netto Mdr (se tabell G)

Revideringar

Sveriges revideringspolicy för betalningsbalansen är enligt följande:

- Vid publicering av kvartal 1 revideras närmast föregående kvartal
- Vid publicering av kvartal 2 revideras föregående 13 kvartal
- Vid publicering av kvartal 3 revideras föregående 10 kvartal
- Vid publicering av kvartal 4 revideras föregående 11 kvartal

Detta följer Eurostats revideringspolicy för betalningsbalansen med undantag för kvartal 3 där Sverige reviderar en längre period. Undantagsvis kan ytterligare perioder revideras om det skett metodändringar eller tillkommit nya data som ger en påtagligt förändrad bild av betalningsbalansen.

Under den reviderade perioden skedde revideringar om -7 miljarder kronor netto i bytesbalansen och 3 miljarder kronor netto i den finansiella balansen. Merparten av revideringarna i bytesbalansen orsakades av nytt beräkningsunderlag för avkastning på direkta investeringar och reviderade uppgifter från uppgiftslämnare avseende löpande transfereringar. Ett fel i statistiken över utrikeshandeln med tjänster avseende 2010 och 2011 leder vid denna publicering till en mindre korrigerings av fjärde kvartalet 2011. Vid publicering av andra kvartalet 2012 kommer resterande perioder att korrigeras.

Vad är betalningsbalansen?

Betalningsbalansen produceras och sammanställs sedan 2007 av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Sveriges riksbank.

I en sluten ekonomi bestäms nivån på investeringarna av det samlade sparandet i ekonomin. Detta innebär att om sparandet av någon anledning minskar blir följden att även investeringarna minskar. I en öppen ekonomi är sambandet mellan sparande och investeringar inte lika tydligt eftersom globala finansiella marknader gör att internationellt kapital enkelt kan flöda mellan länder. Betalningsbalansen innehåller information om dessa flöden. Det är helt enkelt en sammanställning av ett lands reala och finansiella transaktioner med omvärlden.

Betalningsbalansen kan delas in i:

- Bytesbalansen, som visar handel i varor och tjänster, löner, avkastning på finansiella tillgångar och skulder, samt löpande transfereringar såsom t.ex. EU-bidrag och avgifter.
- Kapitalbalansen, som dels omfattar EU-bidrag och U-bistånd för reala investeringar och dels köp och försäljning av rättigheter, såsom t.ex. patent.
- Den finansiella balansen, som delas in i direkta investeringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övriga investeringar och valutareserven. Den finansiella balansen visar förändringar i finansiella tillgångar och skulder gentemot omvärlden.

En härledning av betalningsbalansen

Ett lands bruttonationalprodukt, BNP_t , är det samlade värdet på de varor och tjänster som produceras i landet under ett visst år t . Produktionen används till att tillfredsställa antingen den inhemska efterfrågan i form av hushållens konsumtion, C_t , privata investeringar, I_t , och offentliga utgifter, G_t , eller till att levereras utomlands i form av export av varor och tjänster, X_t . Den inhemska efterfrågan kan även tillgodoses av import av varor och tjänster, M_t . Den s.k. nationella inkomstidentiteten visar att ett lands produktion under ett enskilt år är lika med summan av den inhemska efterfrågan ($C_t + I_t + G_t$) och nettoförsäljningen av varor och tjänster till övriga världen ($X_t - M_t$):

$$BNP_t = C_t + I_t + G_t + X_t - M_t.^1 \quad (1)$$

¹ Denna relation kallas för en identitet eftersom den definitionsmässigt måste vara uppfylld i varje enskild tidsperiod.

Genom att addera de s.k. nettofaktorinkomsterna, F_t , d.v.s. svenska faktorinkomster intjänade utomlands (svenska löntagares ersättning utomlands samt avkastningen på svenskt kapital utomlands) minus utländska faktorinkomster intjänade i Sverige (utländska löntagares ersättning i Sverige samt avkastningen på utländskt kapital i Sverige) kan (1) skrivas om i termer av den s.k. bruttonationalinkomsten, BNI_t :²

$$BNI_t = C_t + I_t + G_t + X_t - M_t + F_t. \quad (2)$$

En omskrivning av (2) ger:

$$BNI_t - C_t - G_t = S_t = I_t + X_t - M_t + F_t, \quad (3)$$

där S_t avser det samlade nationella sparandet i ekonomin. Det nationella sparandet utgörs av den konsoliderade offentliga sektorns sparande, $T_t - G_t$, där T_t är skatteintäkten, och hushållens sparande, $BNI_t - T_t - C_t$.³

Enligt (3) gäller:

$$S_t - I_t = X_t - M_t + F_t. \quad (4)$$

Differensen mellan S_t och I_t kallas ofta för nettoinvesteringarna gentemot utlandet och differensen mellan X_t och M_t kallas för handelsbalansen.

$X_t - M_t + F_t$ är bytesbalansen. Ekvation (4) visar därmed att det finns ett enkelt samband mellan nettoinvesteringarna och handelsbalansen. För en given nettofaktorinkomst kommer alltid förändringar i differensen mellan S_t och I_t att följas av motsvarande förändringar i differensen mellan X_t och M_t . Ekvation (4) visar också att det inte går att på kort sikt reducera ett underskott i handelsbalansen utan att samtidigt öka det nationella sparandet eller minska de inhemska investeringarna.⁴ Det är även intressant att notera att ekvation (4) innebär att om hushållens sparande är lika stort som de inhemska investeringarna, kommer den offentliga sektorns sparande utvecklas ungefär som nettoexporten över tiden.⁵

På samma sätt som det nationella sparandet kan delas upp i den konsoliderade offentliga sektorns sparande och hushållens sparande kan de inhemska investeringarna delas upp i den offentliga sektorns investeringar och privata investeringar. Denna uppdelning ger vid handen att om den offentliga sektorns investeringar överstiger denna sektors sparande, och om detta inte fullt ut motverkas av ett sparandeöverskott i den privata sektorn, måste detta per definition motsvaras av ett underskott i bytesbalansen. Ett växande underskott i bytesbalansen kan därigenom vara ett tecken bland andra på att statens utgifter är högre än inkomsterna.

² Dessa faktorinkomster kallas numera ofta för primära inkomster. Nettofaktorinkomsterna består av löner, kapitalavkastning och löpande transfereringar.

³ Detta innebär alltså att det nationella sparandet är identiskt med summan av den offentliga sektorns sparande och hushållens sparande.

⁴ Nettofaktorinkomsterna antas vara konstanta på kort sikt.

⁵ Denna relation innebär i själva verket att den offentliga sektorns budgetbalans under vissa tidsperioder kommer att samvariera med handelsbalansen.

Genom att kombinera den nationella inkomstidentiteten (1) med den nationella budgetrestriktionen kan betalningsbalansen härledas. Enligt budgetrestriktionen är landets samlade utgifter i varje tidsperiod begränsade av inkomsten i samma period och landets möjligheter att låna:

$$BNP_t + r_t A_t = C_t + I_t + G_t + (A_{t+1} - A_t), \quad (6)$$

där A_t är nettotillgångarna gentemot utlandet i period t och $r_t A_t$ är räntekostnaden på dessa tillgångar. Nettotillgångarna består i sin tur av kapitalbalansen och den finansiella balansen. Från (1) och (6) erhålles enkelt betalningsbalansen:

$$X_t - M_t + F_t = -(A_t - A_{t+1}). \quad (7)$$

Vänsterledet i betalningsbalansen (7) är, som tidigare har nämnts, bytesbalansen som består av summan av handelsbalansen och nettofaktorinkomsterna. Termen $(A_t - A_{t+1})$ i högerledet visar hur nettotillgångarna gentemot utlandet förändras över tiden. Notera att om svenskar nettoköper utländska tillgångar så uppvisar kapitalbalansen och den finansiella balansen ett nettounderskott, d.v.s. $A_t - A_{t+1} < 0$. Ekvation (7) innebär således att summan av bytesbalansen, kapitalbalansen och den finansiella balansen alltid är identiskt lika med noll.⁶

Sambandet med utlandsställningen

Eftersom den finansiella balansen mäter nettoutlåningen gentemot omvärlden kommer en förändring i bytesbalansens saldo – per definition – alltid att motsvaras av en likartad förändring i nettoanspråken gentemot omvärlden. Ett bytesbalansöverskott motsvaras således av en ökning av nettofordringarna – privata eller offentliga – gentemot omvärlden. Överskottet kan även återspeglas i en ökning av valutareserven eftersom valuta-reservstransaktionerna ingår i den finansiella balansen. Ett underskott i bytesbalansen innebär istället att nettoförvärven från omvärlden måste betalas antingen genom avveckling av utländska tillgångar eller genom en ökning av skulderna till utlandet.

Detta innebär att om t.ex. Sverige köper mer tillgångar utomlands än vad som säljs till utlandet (detta är detsamma som att säga att nettot av den finansiella balansen är mindre än noll) måste Sverige samtidigt sälja mer varor och tjänster till utlandet än vad som köps från utlandet. De samlade betalningarna ut ur ett land måste helt enkelt motsvara det samlade betalningsinflödet.

Utlandsställningen visar ett lands totala nettoskuldsättning och redovisas i form av stockuppgifter över samtliga inhemska sektorer tillgångar och skulder gentemot omvärlden. Nettot av tillgångarna och skulderna är således ett mått på ett lands förmögenhet gentemot omvärlden. Stockuppgifterna redovisas till marknadsvärde och delas precis som den finansiella

⁶ Eftersom en rad olika källor används för att mäta posterna i betalningsbalansen uppstår såväl mätfel som periodiseringsfel och därför ingår också en residual i form av en restpost.

balansen in i direkta investeringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övrigt kapital och valutareserven.⁷

Sambandet mellan utlandsställningen och de transaktioner som ingår i betaldningsbalansen illustreras i figuren nedan. Förändringar i nettoställningen gentemot omvärlden beror både på genomförda transaktioner som registreras i den finansiella balansen och på förändringar i växelkurser och tillgångspriser. Dessutom kan stockarna påverkas av t.ex. nedskrivningar av fordringar (ett exempel på övriga korrigeringar i figuren). Om bytesbalansen under en längre period uppvisar under- eller överskott medför detta en uppbyggnad av antingen en nettoskuld eller en nettotillgång.

Förändringar av utlandsställningen beroende på					
Ingående balans	Transaktioner	Prisförändringar	Valutakursförändringar	Övriga korrigeringar	Utgående balans

⁷ I vissa fall används det bokförda värdet istället för marknadsvärdet p.g.a. att underlaget för beräkning av marknadsvärdet är otillräckligt.

